

jalo družabno in sploh javno življenje na Štajerskem in Koroškem, — potem bi ne bilo treba „Štajerca“ . . . Ali ker se je vse to zgodilo, zato je „Štajerc“ moral iziti. In tako ne pomeni „Štajerc“ nič drugega, nego „trobilo“ zatiranega, izkoriščenega slovenskega ljudstva. Kar si je ljudstvo v svojem obupu mislilo in želelo, to je „Štajerc“ izpregovoril in v javnost spravil in nevstraheno po svetu raztrabil. To je vse, kar bi bilo o ustanovitvi „Štajerca“ povedati.

Zato pa tudi naš „Štajerc“ nobene nove ideje zastopal ni. Mi smo naprednjaki in tega častnega naslova se ne pustimo od nikogar vzeti. Ali mi smo naprednjaki zato, ker vemo, da je vse gospodarsko in duševno in politično življenje večni napredek. Časi, ko se je drugače misleče na gredah žive sežigalo, ko se je izumitelje novih strojev kot „copernike“ kaznovalo, ko se je naturi diktiralo in človeku človeštvo jemalo, — ti časi so hvala Bogu minuli. Mi smo naprednjaki, ker se bраниamo proti temu, da bi se ti časi zopet od strani farizejev vdomačili. Ali v političnem oziru „Štajerčeva“ stranka ni nikdar nič novega zahtevala. Zahtevali smo le: da se obdržijo tiste razmere, v katerih se je na Štajerskem in Koroškem skozi desetletja mirno in dobro živelo. Zahtevali smo, da se pusti slovenskega kmeta poleg nemškega soseda mirno živeti, da se ne dela razdora in prepira, da se pusti ljudem mirni razvitek, zboljšanje gnotnega in duševnega položaja . . . Ves program „štajercijanske“ stranke na Štajerskem in Koroškem izrazi torej en stavek: **Gospodarsko delo slovenskega ljudstva skupno z Nemci!!!** To je vse! Mi ne maramo, da bi naš kmet vsled slabih razmer prodajal svoja posestva. Mi ne maramo, da bi se našemu delavcu branilo učenje nemščine, ker je vendar doma in v tujini potrebuje. Mi ne maramo, da bi se z lažjo in hujškanjem ubilo mirno življenje ter združeno delovanje, ki je bilo doslej med nemškimi in slovenskimi Štajerci in Korošci.

Tako ni „Štajerc“ nič drugega, nego izraz stare štajerske-koroške krvi. Kmetje, delavci in obrtniki čutijo, da imajo naši nauki pravico ter resnico na svoji strani. Narodnjaška gonja naših prvakov vendar ni nič drugega nego pesek v oči neizobraženim, lahkovernim ljudem. In mi naj bi vse to trpeli? Mi vemo, da sta v naših krajih slovenski in nemški življenj drug na drugega vezana. Kruh, gospodarski interes ju veže! In zato je naša „politika“ prava . . .

Pred desetimi leti smo to rekli, — preteklo je deset let in z mirno vestjo ponavljamo isto resnico!

In povsod naokrog vidimo, da je naše delo uspelo! Iz malega 14 dnevnega lističa postal je „Štajerc“ tednik, ki izhaja na 8—12 straneh in prinaša poleg navadne vsebine tudi tedensko najmanj 3 slike. In 4 leta sem že izdaja posebni „Štajerčevi kmetijski koledar“. Tako smo napredovali skozi deset

let, napredovali, da zamorejo le slepci ta napredek zanikati in le bedaki o nazadovanju govoriti. „Štajerc“ pozna le eno geslo in to je: **Naprej!!!**

S tem prepričanjem pozdravljamo 10 letnico našega tako priljubljenega in tako sovražnega lista. Nikdo nas ne bode premagal, kajti resnica in pravica sta na naši strani. Nikdo nam ne bode poti zaježil, kajti naša pot je — pot ljudstva . . . In zato stopimo z veseljem ter z navdušenjem v ednajsto leto! Rogamo se vsemu nasprotovanju, kajti **naša je bodočnost!**

Le naprej, le naprej, — pogum velja!
Ponižnega pa vse tepta!
Mi vemo eno pot: Naprej!
Sovražnik kmeta, le poglej!
**Zelena naša je zastava,
zeleno znamenje je prava,
zato naprej, le naprej . . .**

Prijatelji! Somišljeniki!

Dne 1., 2. in 3. julija so

„Štajerčevi“ dnevi.

Vsako naj te tri dni nabira novih naročnikov. Vsak naj vsaj enega novega naročnika pridobi! Na delo!

Josef Ornig.

„Viel Feind!, viel Ehr!“ . . .

Ljudstvo je vse, — ljudstvo je rodovitna zemlja, iz katere vskljuje tisočero talentov . . . Naš Ornig, katerega sliko prinašamo danes, je najboljši dokaz tej trditvi. Sin in član ljudstva je — in zato je tudi vso njegovo biografijo popisati z eno besedo: delo. Ljudstvo nima časa za lepe besede in lepe pesni, — ljudstvo, to se pravi zdravo in nepokvarjeno ljudstvo, pozna le eno logiko in le eno stremljenje: delo! In tako je naš Ornig — s ponosom pravimo: naš Ornig, kajti vsi naši prvaški nasprotniki ne morejo niti enega imena povedati, ki bi se dal z njim le od daleč primerjati, — pravi prototip nesebičnega, idealnega dela! Globoko bi padli, ko bi v tem trenutku omenili napade nasprotnikov. Lajajte, nasprotniki, ki ne znate ločiti stvari od osebe! Ali pokažite nam le enega slovenskega prvaka, bi bi toliko žrtvoval, delal mislil in trpel za svojo stvar . . . Ornig ne potrebuje osebne hvale, kajti njegova dela ga sama hvalijo . . .

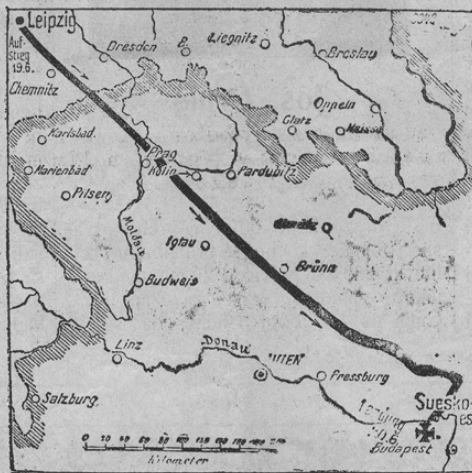
Par besedi naj pa danes tudi mi izpregovorimo! V par važnejših črtah hočemo označiti življenje našega Orniga, ker je to značilno za naše razmere. Mi ne bomo polo-

čaj olepšavali, mi ne bomo baharili, — ali tudi ne bomo stali na grdem stališču fanatikov, ki jim je vse slabo, kar ne trobi v rog. Ornig je najznačilnejši javni gospodarskega dela na Štajerskem in zato je dobro, da se ob desetletnici „Štajerca“ tudi malo z njim o osebo pobavimo. Kajti Ornig je tudi mož, ki je v resnici naprednemu gibanju stranke dal smer in cilj. Ornig je besedo, z življenjem in z delom uresničeval naš „štajercijanski“ program. On je deloval za geslo: v gospodarstvu moramo napredovati. Jos. Ornig se je poročil 7. junija 1878 v Ptuj. V pravem meščanskem duhu vzgojen izučil se je pekovske obrti. Ko je bil okrog 15 let star, odpotoval je iz Ptuja, da preskusi svet Takrat je bilo v malih mestih naše domovine še malo ljudi, ki so daleč potovali; mladi naš Ornig je tako rekoč proti volji svojih sorodnikov od doma odšel. Kajti za „študij“ itak ni imel sreče. Z latinščino si ni hotel glubiti in tako so ga strogi profesorji iz prvega razreda gimnazije vrgli. 30 let pozneje pa postavili v ptujski gimnaziji istotemu Ornig spomenik poleg cesarjevega. In isti profesor, ki je dečka Orniga iz srednje šole spravil, pravi takrat k njemu in ga pozdravil kot mladi mož, ki je šolstvo v Ptuj tako lepo razvil. Čudna je usoda! 19 letni Ornig je torej odšel v širni svet . . . Obiskal je najprej Nürnberg (i. s. Bavarsko); potem je šel v Pariz, glavne mesto Francoske naprej je romal v morje v London ter si ogledal megleno Anglijo. Od tam se je zopet nazaj obrnil. Potoval je v Hamburg, Osnabrück in Rostock v Nemčiji; proti mali domači peči na spodnjem Štajerskem Tako kakor vsak človek pridobil si je Ornig v tujini veselje do dela in napredka, zmislil moderno življenje, pogum za boj . . .

In kar si je v tujini pričul, tega ni postal v domovini. Komaj da je domu prišel, že je že z delom. Z lastnimi rokami in možgani ustvaril si je mladi mož temelj premoženja, tom katerega mu je bilo mogoče, nadaljevati zapričeto pot. Pri tej priložnosti omenimo, da je bil Ornig eden najprvejših, ki so na Štajerskem uredili moderne, vsem socialnim zahtevam odgovarjajoče pekovske delavnice. Kar bilo novo in splošno priporočeno, to je mladi Ornig z veseljem in pogumom vpeljal. In danes otročji nasprotniki vpijejo o „peku Ornig“ potem se pač sami smešijo; da, da, Ornig „pek“, ali on je tudi na polju pekovske obrti bil vzoren in napreden. Obrtniki kakor delavci morajo biti v tem oziru hvaležni. Ali njegova pomena pač ni, kar je Ornig za se ustvaril. Popisati bi bilo treba, kar je delal in ustvaril za druge, za splošnost. Tem namreč tiči pomen imena Ornig. Kot delavec za splošnost si je pridobil nekdanji „pekovski vandravec“ neveljavni slug. Teh zaslug ne more nikdo zanikati, ki je splošno in objektivno soditi. Kakšni pravačnikarski hlapčki pač lahko strup na Orniga delavca za splošnost brizgajo; — ali celo njegovi politični nasprotniki so rekli, da je Ornig podoben dr. Luegerju, da je koleški gospodarski talent, da imamo v spodnjem Štajerskem samo enega Orniga. Par vglodov naj dokaže naše trditve. Ornig je bil eden prvih v naših krajih, ki so izpopen cementa. Poskusil je na lastnem posestvu — in vse se mu je smejalo. Še danes je cementni mostiček, ki ga je mladi Ornig napravil, v katerem pa se nabaja še zdaj leseni del; sorodniki so bili takrat mnenja, da bi cement podrl, ko bi se model iz lesa vnet. Omenili smo to mimogrede. Javno svoje delovanje pričel je Ornig kot član ptujskih požarne brambe (bil je takrat okrog 18—20 let star). V tem nepotrebnem družinstvu postal je navadnega gasilca najprej „Stajerski Zugsführer“ in potem namestnik „Hauptmann“. Bil je 7 let delavni član požarne brambe in danes je njen častni „Hauptmann“. Poseben zaslug za mesto Ptuj si je pa Ornig kot predsednik v t. z. „Verschönerungsverein“ stal. Kot član tega društva je napravil, da se je znanega prvaškega Andreja Brenčič kupilo našnji „Volksgarten“. Vkljub nasprotovanju

Zrakoplov v viharju.

Preteklo nedeljo zvečer spustili so v Leipzigu zrakoplov „Plauen“ v zrak. V višini pa je prišel vihar, ki je gnal balon do Budimpešte. Tam so se poskušali štiri gospodje, ki so bili v gondoli, izkrcati. Ali vihar jih je vrgel proti nekemu drevesu, tako da so trije van padli. Ščetrtem pa se je balon zopet dvignil in zamogel se je šele druzo jutro izkrcati. Zrakoplovci so imeli še veliko sreče, da se jim ni ničesar zgodilo. Naša slika kaže zemljevid. Čitatelji bodo iz tega sprevideli, kako velikaansko pot (od Leipziga do Budimpešte) je zrakoplov v kratkem času preplovil. Pot znaša več kot 600 kilometrov.

Die Sturmfahrt des Ballons „Plauen“.

Vsaki hiši naj bode „Štajerc“!!!

ali mi fanati- v njih i po- Spod- ro, ako njegodi tisti ju naše je z elom nski- v go- vatil a 1859 vzgojen gloglo 19 si širni domo- ; tudi svojih iranje- l glave prvega pa so Ornigu sor, ki prišel moža, l odpo- Nem- s. Od tal čez nglijo. je čez zopet rskem. r nig isel za

raznih strani pričel je Ornig ta „ljudski vrt“ izdelovati; napravil je mostičke, pota, steze in na njegovo prošnjo napravili so pionirji bajer. Kdor pride danes v Ptuj in si ogleda ta krasni „ljudski vrt“, katerega niti v velikih mestih ne najdemo, ta bode priznal okus in talent našega Orniga!

S tem delovanjem postal je Jos. Ornig v splošnem znan. Pred okroglo 25 leti so ga pričeli tudi Ptujčani v mestni zastop kandidirati (1886). V mestu je vladala takrat nekaka stara nemško-liberalna stranka, ki se je vsacega mladega delavnega človeka bala, kakor se boji prvak „Štajerca“. Ali Ornig je bil vkljub temu imenovan. Kot občinski zastopnik je uresničil mestno kopel, za katero se lepi Ptuj še danes od sosednih krajev zaveda. Ko je bil Ornig okroglo 6 let občinski svetovalec, izvolili so ga za župana mesta Ptuj. Predaleč bi nas peljali, ko bi Ornigovo delovanje kot župan natančno popisali. Omenimo naj le, da se je v času njegovega županovanja v Ptuj uresničila sledeča vrsta zavodov in podjetij: Mestna plinarica (Gaswerk); mestna mizarška delavnica; parna praonica; zavod za plakatiranje; parna žaga; mestna klanica; mestna kopel; realitetni promet; posredovalnica stanovanj; „Studentenheim“; „Mädchenheim“ (z višjo dekliško, kuharsko itd., šolo); višja gimnazija; muzej; krasne gradbe ob bregu Drave (Ornig-Kai) itd. itd. . . .

Naši čitatelji naj si nikaner ne mislijo, da pride to edino mestnemu prebivalstvu v korist! Pod Ornigom znaša mestni proračun Ptuja dva do tri milijone kron na leto in največji del te velikanske svote denarja dobijo slovenski kmetje okoli Ptuja!! Tega ne more noben pametni, pošteni človek zanikati!

Istotako je napredovalo šolstvo. Predno je naš Ornig postal župan v Ptuj, imeli smo eno 4 razredno deško in eno 4 razredno dekliško šolo. Danes pa imamo 7 razredov za dečke in 11 za deklice, poleg tega pa še gimnazij in druge višje šole. Pred Ornigom je bilo v Ptuj samo 400 šolskih otrok, danes pa jih je več kot 1200!! V mestu pa imamo le okroglo 5000 prebivalcev. Torej je ta soraščeni Ornig ravno slovenski deci priskrbel šole . . . Tega naši zagriženi prvaki seveda ne razumejo!

Velezasluženi naš Ornig je tudi skupno s podžupanom Johanom Steudte ustanovil t. z. vinogradniško zadrugo“ v Ptuj (Weinbaugenossenschaft), katero vodi g. Steudte danes tako izborni. Da pokažemo pomen tega zavoda, omenimo le, da je ta zadruga doslej nakupila 22.065 hektolitrov, t. j. več kot dva milijona litrov vina, to pa v veliki meri od slovenskih kmetov. Kar Ornig sam nakupuje in kar pusti slovenskim kmetom svojega denarja, o tem niti ne govorimo!

Na kratko omenimo, da je postal Ornig potem tudi član trgovske in obrtniške zbornice za Štajersko. Da je našim pokrajinam tudi takaj mnogo koristil, tega pač ni treba posebej popisati. Pozneje izvolila ga je ta zbornica v deželni zbor. Ali čez par let naložilo mu je prebivalstvo ptujsko-ormoško-šl. lenartsko-ljutomersko-rogaško mandat deželne poslance, katerega še danes zastopa. Tudi tukaj moramo žalibog zaradi pomanjkanja prostora popisane Ornigovega plodnosnega delovanja kot deželni poslanec opustiti.

Neprecenljivih zaslug pa si je pridobil Ornig kot načelnik ptujskega okrajnega zastopa. Kakor znano, so v tem zastopu po več kot 20-letnemu škandaloznemu „gospodarjenju“ prvakov zmagali naprednjaki. In v okroglo petih letih je naš Ornig tukaj deloval, kakor da bi imel polje, ki je orje in seje razumni kmet. Vsi slovenski prvaki skupaj niso niti trohico tega dela storili, kakor Ornig!! Opozarjamo na članke našega lista, kajti ni nam mogoče, da in še danes to delo natanko popisali. Omenimo le seje v Ptuj, ki so za kmeta vendar največje veljave! Pred Ornigovim županovanjem je bilo v Ptuj le 1 mesečni in 3 letni sejni. Danes pa jih je 3 letni, 24 mesečnih in 52 svinjskih sejmov. L. 1889 prignalo se je v Ptuj na seje: 1206 konjev, 11488 govede in 11906 svinj. Leta 1909 pa že 2110 konjev,

14743 govede in 29896 svinj. V teh številkah se zrcali velikanski gospodarski napredek! V tem tiči pametno gospodarsko delo! . . . Sicer pa ne pozabimo, da slovenski prvaki skozi več kot 20 let sploh ničesar za ptujski okraj storili niso, čeprav so dvigali visoke doklade.

Nakratko omenimo, da je Ornig že od leta 1888 član okrajnega zastopa. 16. julija 1904 pa je postal načelnik. Njegovo delo je velikanske uspehe doseglo. Popisali smo to delovanje itak že mnogokrat. Za danes bodi le ponavljano, da je Ornig prvo državno podporo okraju pridobil. S. za cestne zgradbe te-le svote: l. 1905 14 000 K, l. 1908 40.000 K in l. 1010 30.000 K. Novih cest je zgradil Ornig več kot 25 kilometrov in so znašali tozadevni troški 172.628 K. Za korekture cest, napravo pešpotov itd. se je izdalo 8866 K, za občinske ceste je pridobil Ornig državne in okrajne podpore za 75.071 K. Nadalje se je izdalo za sadno drevje in živinorejo 6.989 K, za bikove premije 3569 K. Posebno važno pa je tudi, da je Ornig vse slabe in polomjene mostove odstranil in nadomestil s cementnimi. Popolnoma zanemarjen okraj je Ornig napravil v vzorni red in gospodarstvo. Stoletja še se bode čutilo plodove in uspehe tega dela! Čast mu zlasti in v prvi vrsti za velikansko delo v okraju!

Mi ne bodedo slavospevov peli, ali poje jih — Ornigovo delo! Prava štajerska

Karl Linhart
pisatelj in urednik „Štajerca“ v Ptuj.

kri teče v žilah tega moža, kajti moč in pogum in veselje do dela ima kakor malokdo drugi. . . V Ptuj doživel je naš Ornig kot župan že 3 prošete, 4 okrajne sodnike, 8 majorjev in 9 okrajnih glavarjev.

Kar je naš Ornig za „Štajerca“ in našo stranko, tega popisati pač ni treba. Duša nam je in moč!!! In zato besno divjanje prvaskih hujskačev proti njemu. . . Ali kaj pomaga? Pes laja in karavana grè mimo. . .

Ob desetletnici našega „Štajerca“ sili nas srce v hvalezni vzklik: Čast in slava našemu Ornigu, čast mu za njegovo delo, slava mu za napade sovražnikov. . . Ornig je mož, čist in zvest in pogumen in delaven — kje imate boljšega?

Naše slike.

V današnji številki prinašamo tudi celo vrsto slik, ki se tičejo našega lista. Naj te slike tudi v kratkem popišemo.

1. Jos. Ornig.

Sliko našega Orniga, ki ni le na jeziku pristaš, marveč ki je z resnim delom skozi desetletja pokazal žilavost in eneržijo naše misli, prinašamo na 1. strani. O Jos. Ornigu samemu govorimo v posebnem članku.

2. Karl Linhart.

Na 3. strani prinašamo sliko našega urednika Karla Linhart. Na kratko omenimo, da je rojen 20. maja 1882. Že od svojega 17. leta sem živi v časnikanstvu in si je kot pisatelj kakor urednik svojo pozicijo pridobil. Sodeloval je in še sodeluje pri celi vrsti revij ter listov in objavil tudi že nekaj lastnih spisov. Pri „Štajercu“ je že okroglo 5 let. V tem času se mu je posrečilo, spremeniti list v tednik ter uresničiti „Štajerčevi kmetski koledar“, (danes že 4. letnik in mnogo drugih uredb. Svojo glavno moč pa je urednik Linhart zastavil tudi v ustmeni agitaciji po Štajerskem in Koroškem. Deloval je jako veliko kot govornik in zato ni čuda, da nasprotniki tako divje ogenj in žveplo nanj bluvajo. . . Ali — takih stvari se Linhart ne vstraši. V boju proti prvaštvu in zlasti proti klerikalstvu v slovenskih pokrajinah pridobil si je Linhart dovolj zaslug. Upajmo, da mu bode mogoče i zanaprej tako delati!

3. Upravništvo.

Na strani 7 prinašamo sliko našega upravništva (uredniški prostori so posebej). Na tej sliki vidimo delovanje ob času ekspedicije (razpošiljanja) lista. V levem kotu sedi administrator g. Fritz Laessig, ki je vodja upravniškega dela pri listu. To delo nadzoruje seveda odbor tiskovnega društva. V desnem kotu sedi drugi administracijski uradnik g. Stebich. Za njim stoji ekspeditorica gdč. Mici Punzer (ki je že okroglo 4 1/2 leta pri „Štajercu“.) Za njo v ozadju stoji njena sestra Pavla, ki je z ostalimi ženskami pomočnica pri ekspediciji lista. Na mizi v sredini se list v ovitke daje in potem na pošto nosi. Tudi se v tem lokal (Bismarkgasse v gledališkem prostoru) list prodaja, naročnino sprejema itd.

4. Dvorana stavcev.

Vidimo jo na strani 5. Spredaj stojijo poleg „Setzkastnov“ v levem kotu g. Ign. Spritzey ki je že od leta 1888 v tej tiskarni in je vseh 10 let pri „Štajercu“ staval; torej najmanje 400 številka našega lista pozna delo stavca Spritzeyja. Čast delu! Poleg njega stoji stavec g. Pischak ki je 3 leta v tej tiskarni in „Meteur en page“ našega „Štajerca“. V ozadju vidimo lastnika tiskarne g. W. Blanke samega pri korekturi. Za njim stoji (levo) stavec g. Kamenschak; ostala dva pa sta učenca. Naši čitatelji bodejo gotovo z zanimanjem pogledali to delavnico, ki je za malomestne razmere lepa in dobra. — (Seveda (to velja za vse slike) ni mogel fotograf cele tiskarne z vsro uredbo na sliko spraviti. Mnogo mašin in obojbe sploh ni na teh malih slikah videti. Hoteli smo podati le glavni pogled. Slike so fotografirane raz okna prostorov, in je razumljivo, da ni bilo mogoče vse sprejeti.)

5. Prostor za mašine.

Lokal za stroje vidimo na 5. strani. Slika je sicer mala, ali čitatelji bodejo natanko v sredini opazili glavni stroj, ki je svojo dolžnost pač že izpolnil. Ta izborni stroj služi namreč že dalje kakor 10 let. Kar je prišlo „Štajerca“ po svetu, vse to je šlo skozi to mašino. Pridni delavec je ta stroj! Zgoraj se dene beli papir v njega, spodaj pa pride že „Štajerc“ skozi „Falz-aparat“ zložen iz njega, tako da ga je treba le še v „šlajfne“ dati. V ospredju stoji g. mašinmojster M. Ornig, (ki bode dne 6. septembra tega leta 30-letnico svojega pridnega dela v tej tiskarni praznoval), na stroju samem pa pomočnik g. J. Pauko, ki vlaga papir v mašino. Tudi ta je že vseh 10 let pri „Štajercu“. Čast jima! Razne manjše mašine tiskarne seveda na naši mali sliki ni videti.

6. Knjigoveznica.

Pokazati smo hoteli tudi sliko te delavnice (stran 7.) V ozadju vidimo stroj za rezanje papirja, ki je zelo zanimiv. V ospredju pa izdelovanje knjig.

Toliko smo hoteli o tem tehničnem podjetju pokazati. Ni velikanska delavnica, ali za dane razmere je lepa in dobra. Deset let je naš „Štajerc“ v tej tiskarni g. W. Blankeja preživel. Mnogo hvale grè tudi lastniku tiskarne samemu.